

شرق؛ چند ثانیه لرزش زمین کافی بود تا ۴۴۵ نفر از اهالی استان کرمانشاه زیر آوار جان خود را از دست بدهند و هفت‌هزارو ۱۰۰ نفر زخمی شوند. امدادسانی به حادثه‌دیدگان زلزله در ایران در حالی ادامه دارد که در عراق نیز تاکنون حدود ۵۵۰ نفر کشته و زخمی شده‌اند.

مشخصات زلزله

زمین‌لرزه‌ای که ۲۱:۴۸ شامگاه یکشنبه به وقوع پیوست، در نوع خود بی‌سابقه بود. این زلزله به بزرگای ۷٫۳ ریشتر در چند کشور احساس شد. دکتر مهدی زارع، عضو هیئت علمی پژوهشگاه بین‌المللی زلزله‌شناسی و مهندسی زلزله، با تأکید بر اینکه گسل مسبب زلزله یکشنبه‌شب مرز ایران و عراق مشخص نیست، گفت: کانون این زلزله در مرز ایران و عراق و در داخل خاک عراق واقع شده است. استاد پژوهشگاه بین‌المللی زلزله با اشاره به گسل مسبب این زلزله، خاطر‌نشان کرد: گسل مسبب این رخداد هنوز مشخص نیست؛ ولی گسل فعال خمیدگی جبهه کوهستان زاگرس و گسل‌های پهنه گسله ذهاب (یا سرپل ذهاب) در همین منطقه قرار دارد. زارع با تأکید بر اینکه گسل «بی سنگی ذهاب» از گسل‌های سامانه گسله خمیدگی جبهه کوهستان زاگرس است، خاطر‌نشان کرد: سازوکار این زلزله فشاری و صفحه گسله نزدیک به قائم بوده است. این محقق مهندسی زلزله یادآور شد: در شهر سرپل ذهاب ۶۰هزار نفر و در قصرشیرین حدود ۳۰ هزار نفر زندگی می‌کنند و زلزله‌های حلوان و سرپل ذهاب ازجمله زلزله‌های تاریخی این منطقه به‌شمار می‌رود. زارع، زلزله‌های ۹۵۸ میلادی و ۱۱۵۰ میلادی سرپل ذهاب و در سده بیستم زلزله ۱۹۶۷ میلادی با بزرگای ۵٫۷ و زلزله ۵٫۱ریشتری سال ۱۹۸۳ میلادی را ازجمله زلزله‌های تاریخی این منطقه نام برد. او با اشاره به رخداد این زلزله بزرگ، گفت: این زلزله را حدود ۱۵۰ میلیون نفر در ایران و عراق و در هر دو پایتخت حس کرده‌اند؛ ولی طبیعتاً رخداد آن به تحریک گسل‌های دور از منطقه رومرکز (مثلاً گسل‌های تهران، تبریز یا قم) ربطی ندارد. او با اشاره به اخبار منتشرشده در زمینه پیش‌بینی این زلزله از سوی برخی منابع خبری، تأکید کرد: هیچ پیش‌بینی از هیچ منبعی قبل از رخداد آن ۲۱ آبان ۹۶ وقوع آن را اعلام نکرده بود. پس از وقوع زلزله شامگاه یکشنبه، تیم‌های ارزیاب هلال‌احمر راهی محل‌های حادثه شدند. ابتدا تصور نمی‌شد ابعاد حادثه چنین وسیع باشد و حتی تا پایان شامگاه یکشنبه، از مرگ دو تا هفت نفر در این زلزله خبر داده شده، اما وقتی امدادگران به روستاها رسیدند، متوجه شدند ابعاد خرابی‌ها گسترده‌تر از پیش‌بینی‌های اولیه است. وقوع حادثه در شب، قطعی برق، اخلال در سیستم‌های مخابراتی و همچنین مسدودشدن برخی راه‌ها، از عواملی بود که باعث شد ارزیابی‌های اولیه با تأخیر انجام شود.

اظهارات زلزله‌زگان

ذهابی، یکی از اهالی کرمانشاه، درباره زلزله یکشنبه‌شب گفت: شدت زلزله بسیار بالا بود و با اینکه ما از کانون زلزله بسیار فاصله داشتیم، اما مکان‌های شدیدی که وجود داشت، مردم را به‌شدت ترسانه. دقایقی بعد از زلزله سعی کردیم با اقوامان در شهرستان دیگر تماس بگیریم که متوجه شدیم تلفن‌ها قطع شده است. این وضعیت نشان داد اتفاقات ناگواری افتاده است. به هر ترتیبی که شده بود از چند شهر خبر گرفتیم و متوجه شدیم تعدادی از اقوامان در قصرشیرین و سرپل ذهاب جان خود را از دست داده‌اند. او گفت: شهر بسیار منتهب بود. از همان ساعات اولیه، کسانی که در شهرهای زلزله‌زده قوم و خویشی داشتند، سعی کردند خود را به محل رفتن تعدادی از مردم قصرشیرین هم که امکانات داشتند، برای مداوا خود را به کرمانشاه رسانند و در بیمارستان بستری شدند، اما شدت تخریب جاده‌ها به‌حدی است که امکان رفت‌وآمد مردم به‌راحتی وجود ندارد و کسانی که اقوامی در کرمانشاه دارند، خود را به‌سختی به شهر ما می‌رسانند. ذهابی درباره کمک‌های مردمی گفت: مردم کرمانشاه بسیار نودخودست هستند، ضمن اینکه ما در منطقه‌ای عشیره‌ای زندگی می‌کنیم و روابط فامیلی خیلی مهم است. بنابراین مردم کرمانشاه با توجه به اینکه با حادثه‌دیدها فامیل هم هستند، بسیار کمک می‌کنند. از همان دقایق اولیه که این اتفاق افتاد، تعدادی از مردم پتو آب و وسایل گرمایشی‌ای را که داشتند، جمع کردند تا به زلزله‌زده‌گان برسانند. حالا که اطلاع‌رسانی دقیق‌تر شده، بهتر می‌توانند کمک کنند و متوجه شوند باید این وسایل را کجا تحویل دهند.

گزارش‌های رسیده از منطقه قصرشیرین حاکی از آن است که تقریباً همه خانه‌های این شهر آسیب دیده‌اند؛ اما بخشی از این خانه‌ها تخریب شده است. منصور، معلم بازرسشته، درباره وضعیت این شهر گفت: تکان‌ها بسیار شدید بود و همه ما شب را در خیابان‌های مرید کج، اینکه زلزله خیلی دیروقت نبود و بیدار بودیم؛ اما آمادگی چنین حادثه‌ای را نداشتیم. من صبح که به خانام برگشتم، متوجه شدم دیوارهای راه‌پله ترک برداشته و چند شیشه و متاسی به‌سر نمی‌برند. آب و نان نداریم و شهر بحران‌زده است. مردم در جادر زندگی می‌کنند. برخی خانه‌ها کاملاً تخریب شده و تعدادی از مردم کنار خرابه‌های خانه‌هایشان زندگی می‌کنند. او درباره وضعیت امدادسانی گفت: شبی که زلزله آمد، امدادسانی وجود نداشت. به‌جز چند نفری از امدادگران، بقیه صبح به منطقه رسیدند. گفته می‌شود صاف نانوالی‌ها در قصرشیرین بسیار طولانی است و بسیاری از نانوالی‌ها آرد تمام کرده‌اند. با اینکه نانوالی‌ها شبانه‌وزی شده‌اند؛ اما نمی‌توانند پاسخ‌گوی نیاز مردم باشند. بخشی از این صف به دلیل وحشت مردم از قحطی احتمالی است و بخشی نیز افرادی هستند که از شهرهای زلزله‌زده اطراف آمده‌اند تا نان و آب برای خانواده‌هایشان تهیه کنند. با اینکه مسئولان اعلام کرده‌اند مشکلی برای تأمین مواد غذایی وجود ندارد؛ اما مردم همچنان خود دست به کار شده و سعی می‌کنند آب و نان ذخیره کنند. زنی به نام پروانه از اهالی قصرشیرین به خبرنگار ما گفت: مردم نان‌ها را خشک و در خانه‌هایشان ذخیره کرده‌اند. مغازه‌ها تعطیل است و صاحبان مغازه از ترس کار نمی‌کنند. مردم هم چون برای چند ساعت آب و برق قطع شد، خیلی ترسیدند و در خانه‌هایشان آب و نان ذخیره

کرده‌اند. وسایل گرمایشی اگر در خانه داشتیم، برداشتم و در خیابان زندگی می‌کنیم. تعدادی از مردم هم که نداشتند، شب را در سرما گذراندند. البته گفته می‌شود این وضعیت در سر پل ذهاب بسیار بدتر است. زن جوانی از اهالی سر پل ذهاب هم به خبرنگار ما گفت: شب تا صبح کسی برای کمک نیامد. شهر بعد از تکان‌های شدیدی که داشت، در خاموشی بود و اگر کسی توانست خودش را نجات دهد، در پارک‌ها مستقر شد و در غیراین‌صورت مردم در زیر آوار ماندند. صبح که شد، از سیاه و ارتش آمدند و ما تا سه، چهار ساعت اصلاحی از امدادسان‌ها را ندیدیم. نزدیک صبح بود که برایمان چادر و پتو آوردند. هیچ‌گونه مواد غذایی نداریم و خانه‌ها خیلی خراب شده است. او‌که ساکن یکی از آپارتمان‌های مسکن مهر است، گفت: من و شوهرم شانس آوردیم که آن شب در میهمانی بودیم. بلافاصله بعد از زلزله با اینکه خانه میزبان هم خسارت دید؛ اما مغزوبه نشد. ما توانستیم از خانه بیرون بیاییم و به محض اینکه خودمان را به‌ خانه خودمان رساندیم، متوجه شدیم یک ویرانه باقی مانده است. چند امدادگر آنجا بودند که اجازه ندادند ما نزدیک شویم؛ چون رفتن ما باعث کشته شدن افراد می‌شد. ما یک واحد ۷۰متری در آپارتمان‌های مسکن مهر داشتیم که کاملاً ویران شده است و هیچ چیز باقی نمانده است. صبح که برای برداشتن وسایلمان رفتیم، باز هم گفتند امکان ندارد اجازه دهند وارد شویم. مردم زیادی آنجا جمع شده بودند؛ چون اقوامشان در خانه‌ها مانده‌اند. صبح زود وقتی ارتش و سیاه آمدند، انگار گن گرفتیم؛ روحیه گرفتیم و حالمان خیلی بهتر شد. شب بسیار سختی را گذراندیم. به ما گفتند بیشتری کشته‌ها در همان آپارتمان‌ها بودند. امدادگران می‌گویند سعی می‌کنند افرادی را زنده بیرون بکشند؛ اما بعید می‌دانند زیر آوار ماندگان با توجه به حجم تخریب زنده مانده باشند. او گفت: افرادی که زنده مانده‌اند، خود ما سعی کردیم از داخل خانه‌هایمان پول و طلا هر چه داریم، بیرون بکشیم که تا حالا نتوانسته‌ایم. حتی نتوانستیم چند پتو از خانه برداریم. او درباره بیشترین وسیله‌ای که مردم نیاز دارند، گفت: ما اینجا وسیله گرمایشی نداریم، آب هم نداریم. مردم در اطراف پارک‌ها فضای حاجت می‌کنند توالی‌هایی که وجود دارد. پاسخ‌گوی نیاز مردم نیست، ما شنونده نداریم؛ حتی وسیله ارتباطی نداریم که بتوانیم خودمان را به خانه اقوامان در شهرهای اطراف برسانیم. یکی دیگر

قصراندوه

مردم روستاهای خسارت دیده نسبت به نحوه امدادسانی اعتراض دارند و می‌گویند کمبود آب و چادر آنها را با مشکل مواجه کرده است

عکس: امیر جدیدی، شرق

کمبود آب و نان بسیار است و مردم از این موضوع خیلی وحشت کرده‌اند. مشکل دیگری هم وجود دارد که آدم خجالت می‌کشد درباره آن حرف بزند اما اینجا توالت هم نیست؛ مردم کنار خرابه‌ها، دستشویی می‌کنند؛ باید توالت صحرایی راه بیندازند. وی درباره وضعیت مصدومان گفت: بیمارستان صحرایی هست و انصافاً هم خیلی زود برپا کردند اما بعضی از مردم که عزیزانشان را از دست داده‌اند، اصلاً توجهی به وضعیت جسمی خود ندارند. خود منی در ابدیم که دستش یاره شده بود و خون‌ریزی داشت، سرش هم شکسته بود، اما از کنار خانه‌اش تکان نمی‌خورد؛ می‌گفت شوهرش زیر آوار مانده است. امدادگری آمد کنار خانه‌اش و دستش را پانسمان کرد. امدادگران می‌گویند با توجه به سرمای شدید هوا در مناطق زلزله‌زده نیاز به وسایل گرمایشی بسیار زیاد است و اگر توانیم وسایل گرمایشی برای مردم تهیه کنیم، بیماری‌های عفونی شیوع پیدا می‌کند و این وضعیت بدتر می‌شود. وی درباره دفن اجساد می‌گوید: خوشبختانه در این زمینه سرعت کار بالاست و امدادگرانی که مسئول این مسئله هستند، به دلیل اینکه فساد در جسد انسان باعث شیوع و گسترش بیماری می‌شود، به‌سرعت جواز دفن می‌گیرند و همه‌چیز را مهیا می‌کنند تا اجساد زودتر دفن شوند. برخی اخبار حاکی از آن است که مردم بعضی روستاهای قصرشیرین به دلیل کمبود امکانات اعتراض‌هایی کردند.

امدادونجات

شهرستان‌های سرپل‌ذهاب، اسلام‌آباد غرب، ثلاث باباجانی، کرد غرب و قصرشیرین مناطقی بودند که زلزله در آنها تلفات بر جا گذاشته بود. بنا بر آخرین آمار ۲۴۴هفت‌هزارو ۱۰۰ نفر نیز زخمی شده‌اند. ایرج حریری، سخنگوی وزارت بهداشت، درباره اقدامات درمانی گفت: پزشکان و پرستاران متعددی از شهرهای دیگر اعزام مناطق زلزله‌زده هستند. شرایط از نظر تعداد مجروحان تقریباً پایدار است اما با توجه به اینکه روستاها به‌سختی کامل آواربرداری نشده‌اند، آماده هستیم مجروحان جدید را بپذیریم. پس از انتقال مجروحان و افرادی که زیر آوار مانده بودند، امدادسانی به سایر حادثه‌دیدگان نیز آغاز شد و نیروهای کمکی از استان‌های هم‌جوار و همچنین تهران به سمت مناطق حادثه‌دیده اعزام شدند اما برخی مواقع برای کمک‌رسانی وجود داشت به‌گونه‌ای که رئیس اورژانس کشور ضمن انتقاد از حضور کم‌رنگ

نیازمند تسریع در خدمات‌رسانی هستند. چون هنوز خدمات‌رسانی به روستاها انجام نشده است و مردم با دست‌های خالی جنازه‌ها را از زیر آوار بیرون می‌کشند.

درحالی‌که بسیاری از مردم دیروز سعی داشتند خود را به محل‌های حادثه برسانند، رئیس مرکز کنترل ترافیک پلیس راهور ناجا از افزایش ترافیک محورهای ورودی به مناطق زلزله‌زده خبر داد و افزود: پلیس راه از تردد اتومبیل‌هایی که مسئولیتی در مناطق زلزله‌زده ندارند جلوگیری خواهد کرد، بنابراین درخواست می‌کنیم مردمی که مسئولیتی در مناطق زلزله‌زده ندارند از تردد در این مناطق خودداری کنند. در این میان امدادگران هلال‌احمر آواربرداری را در اولویت قرار دادند و به‌سرعت دست به کار شدند. دبیر کل جمعیت هلال‌احمر کشور دراین‌باره گفت: ۳۰۰ نیروی هلال‌احمر در حال آواربرداری در مناطق زلزله‌زده هستند. مصطفی محمدی در حاشیه بازدید از مناطق زلزله‌زده شهرستان سرپل ذهاب اظهار کرد: از زمان اعلام زمین‌لرزه صد تیم عملیاتی به مناطق زلزله‌زده اعزام شده‌اند که از استان‌های کردستان، ایلام و همدان بودند. علاوه بر هلال‌احمر سایر سازمان‌ها، دستگاه‌ها و وزارتخانه‌ها نیز به جمع یاری‌دهندگان پیوستند.

وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی از بسیج این وزارتخانه با تمام امکانات برای خدمت‌رسانی به بازماندگان زلزله غرب کشور خبر داد. همچنین سردار غیب‌پرور، رئیس بسیج مستضعفان، از اعزام صد گروه جهادی دانشجویی از استان‌های هم‌جوار به مناطق زلزله‌زده غرب کشور خبر داد. سخنگوی سازمان مدیریت بحران کشور نیز گفت:

۱۴۰ دستگاه آمبولانس و سه دستگاه اتوبوس آمبولانس در منطقه مستقر هستند. نوربخش، مدیرعامل سازمان تأمین اجتماعی، نیز با صدور دستوری به مدیران میمهای و درمانی استان‌های غربی کشور بر لزوم تسریع خدمت‌رسانی به آسیب‌دیدگان زلزله تأکید کرد. همچنین سرلشکر باقری، رئیس ستاد کل نیروهای مسلح، در پیامی به سازمان‌های نیروهای مسلح دستور داد همه امکانات خود را برای کمک به حادثه‌دیدگان زلزله بسیج کنند. همچنین فرمانده کل ارتش گفت: بر اثر تخریب اماکن ارتشی در مرزها و پادگان‌های شهرهای زلزله‌زده تعدادی از جوانانمان را از دست دادیم اما فعلاً اولویت ما امدادسانی به مردم است. درهمین‌حال رئیس شورای شهر تهران از آمادگی مدیریت شهری برای امدادسانی به هم‌وطنان زلزله‌زده خبر داد. محسن هاشمی گفت: تلاش داریم نقش بخش امدادسانی در این مناطق داریم. بیرحسین کولیوند با اشاره به اینکه نیروهای اورژانس در حال انتقال مجروحان هستند، گفت: متأسفانه نیروی انتظامی حضور کم‌رنگی در این مناطق دارند و ما از فرمانده نیروی انتظامی استان می‌خواهیم امنیت منطقه را برقرار کند و به نیروهای خود تذکر دهد. بااین‌حال سردار منوچهر امان‌اللهی، فرمانده انتظامی استان کرمانشاه، گفت: امنیت کامل در نقاط زلزله‌زده استان کرمانشاه حکمفرماست و جای هیچ‌گونه نگرانی وجود ندارد. معاون غذا و داروی دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه نیز از کمبود شدید دارو، سرم، تخت و تجهیزات در استان کرمانشاه به دلیل افزایش کشته‌شدگان و مصدومان زلزله خبر داد. سخنگوی سازمان انتقال خون نیز در فراخوانی از تمامی دارندگان گروه خونی O- (او منفی) دعوت کرد تا برای اهدای خون به مراکز انتقال خون مراجعه کنند.

همچنین حشمت‌الله فلاحت‌پیشه، نماینده اسلام‌آباد

غرب و دلااو نیز در ساعات اولیه دیروز در واکنش به این حادثه با تأکید بر اینکه عمق فاجعه زلزله در استان کرمانشاه بسیار زیاد است، گفت: تلفات در روستاها بسیار بالاست. عمق فاجعه بیشتر از آنچه در خبرها آمده، است. درحال‌حاضر بیمارستان‌های اسلام‌آباد غرب، دلااو، قصرشیرین، سرپل‌ذهاب و کیلانغرب به‌شدت نیازمند کمک هستند. وی با ابراز تأسف از اینکه برخی از مدیران بهداشت و درمان این شهرستان‌ها سر پست خود نیستند، گفت: اغلب مصدومان غرب استان کرمانشاه به بیمارستان اسلام‌آباد غرب منتقل شده‌اند، بیمارستانی که امکانات زیادی ندارد. بنده در همین رابطه با ستاد بحران در وزارت کشور تماس گرفتم و به این موضوع اشاره داشتم‌ام و درخواست کردم هلال‌احمر و کمک‌هایی به این بیمارستان برده شود چون وضعیت به‌گونه‌ای است که تخت‌های بیمارستانی در حیاط بیمارستان مستقر شده و به‌شدت مدیر کل میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری استان کرمانشاه از آسیب‌دیدن پنج اثر تاریخی استان در زلزله خبر داد و افزود: خسارت‌های وارده‌ام به این پنج اثر تاریخی استان جزئی و قابل مرمت است. مدیرکل میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری استان کرمانشاه آثار تاریخی آسیب‌دیده را شامل قلعه زیدگرد در دلااو، جزئی منبزه در سرپل ذهاب و کاروانسرای شاه‌عباسی، عمارت خسرو و چهار قابی در شهرستان قصرشیرین عنوان کرد. بالایی اظهار کرد: بررسی‌ها برای تخمین میزان تخریب وارنده‌به به آثار تاریخی ادامه دارد.

بالایی آسیبی ندیده‌اند. درحالی‌که عملیات آواربرداری و امدادونجات همچنان ادامه دارد، هنوز نمی‌توان خسارت‌های وارده را برآورد کرد. رئیس سازمان مدیرت بحران کشور گفت: فعلاً امکان برآورد خسارت در مناطق زلزله‌زده وجود ندارد. کار آواربرداری در دو مرحله انجام خواهد شد. ابتدا باید مطمئن شویم کشته یا زخمی زیر آوارها نیست و این مرحله کاری تخصصی است و نمی‌توان با بیل مکانیکی یا لودر این کار را انجام داد. پس از این مرحله و اطمینان از نبود کشته و زخمی زیر آوار می‌توان آواربرداری کلی را انجام داد که در این مرحله نیز اولویت با بازگشایی معابر است. یکی از موضوعاتی که مردم را در وحشت نکه داشته وقوع پس‌لرزه است. رئیس مرکز کرزه‌نگاری از وقوع ۱۱۸ پس‌لرزه پس از زلزله اصلی در کرمانشاه خبر داد و گفت: بعد از وقوع چنین زلزله‌ای احتمال پس‌لرزه تا ماه‌ها وجود دارد. او اظهار کرد: ۵۱ پس‌لرزه زیر سه ریشتر، ۴۹ تا بین سه تا چهار ریشتر و ۱۷ پس لرزه بین چهار تا پنج ریشتر بوده است. بنا بر این گزارش، وزارت بهداشت عراق نیز اعلام کرد در این زلزله ۵۴۳ نفر کشته و زخمی شده‌اند.